

Statsforvalteren i Agder

Forslag til vern av Try naturreservat,
Kristiansand kommune

Agder fylke

Utkast til verneplan for skog
Høringsutgave desember 2023

Innholdsfortegnelse

Høring av verneplaner	3
Innledning	3
Naturfaglige registreringer	3
Verneform	4
Hva medfører vernet?	4
Verneforskrift og restriksjonsnivå	4
Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriftene	4
Inngrep	4
Planteliv	5
Dyreliv	5
Friluftsliv	5
Motorferdsel	6
Skjøtsels- og forvaltningsplaner	6
Generelle unntaksbestemmelser	7
Forvaltningsmyndighet	7
Økonomisk erstatning	7
Planstatus	7
Verneprosessen	7
Oppstart av verneprosess	7
Endringer etter oppstartsmelding	7
Sammendrag av innkomne innspill	8
Statsforvalterens kommentarer til innspillene	9
Områdebeskrivelse - Try naturreservat	11
Verneforskrift	12
Forskrift om vern av Try naturreservat, Kristiansand kommune, Agder	12

Høring av verneplaner

Statsforvalteren i Agder sender med dette ut forslag til verneplan for opprettelse av Try naturreservat i Kristiansand kommune, på lokal og sentral høring.

Verneplanen sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Innspill til verneforslaget sendes skriftlig til Statsforvalteren i Agder innen 20.2.2024.

Innledning

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per januar 2023 er 5,2 % av all skog, og av dette 3,9 % av den produktive skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Dette er langt mindre enn andre land i Europa. Forskernes nasjonale anbefaling er at 4,6 % av det produktive skogarealet vernes. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport fra NINA og Skogforsk, «Evaluering av skogvernet i Norge» (Framstad mfl. 2002). Stortinget har videre satt seg som mål å verne 10 % skogareal. Opptrappingen av skogvernet er en viktig del av Norges bidrag for å stanse tap av biologisk mangfold. Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Regjeringens arbeid med vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I Stortingsmeldingen blir begge strategiene trukket fram som viktige for det framtidige skogvernet i Norge.

Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Arbeidet skjer i et nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndighetene. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet, vil det bli gjennomført forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk kompensasjon. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Alle verneforslagene omtalt i denne verneplanen er et resultat av tilbud om frivillig vern av skog fra grunneier(e).

Naturfaglige registreringer

Naturfaglige kvaliteter i foreslått naturreservat på Try, ble kartlagt av Biofokus i mai 2023, som en del av den nasjonale edelløvskogskartleggingen. Edelløvskogskartleggingen ble gjennomført i regi av Miljødirektoratet. Området som foreslås for vern, er kartlagt etter DN13-metodikken, og inngår i naturtypelokaliteten Urdalsheia. Naturtypelokaliteten er, på bakgrunn av store naturfaglige verdier knyttet til rik edelløvskog med lågurt-eikeskogutforming, verdisatt til svært viktig (A-verdi).

For nærmere beskrivelse av det foreslåtte verneområdet samt hovedinnholdet i naturtypekartleggingen, viser vi til områdebeskrivelsen på slutten av høringsdokumentet.

Verneform

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, etter naturmangfoldloven § 37. Det foreslåtte verneområdet, vil bevare en bestemt type natur i form av rik edelløvsskog med innslag av den trua naturtypen lågurtedelløvsskog samt gammel eikedominert skog. Videre vil området, som foreslås vernet, ha en viktig funksjon som leveområde for enkelte krevende og trua arter knyttet til død ved av rikere treslag som alm og lind. Opprettelse av Try naturreservat tilfredsstillende etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat.

Hva medfører vernet?

Ved vern av skog som naturreservat legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet innebærer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene uforstyrret skal kunne finne sted i området.

Et vernevedtak vil få konsekvenser for fremtidig bruk og hvilke aktiviteter som kan foregå i området. Alle tiltak som kan føre til endringer i naturmiljøet vil være forbudt. Skogsdrift, skogskjøtsel, uttak av ved, nydyrking, drenering/grøfting, og andre aktiviteter samt oppføring av bygninger vil ikke være tillatt. Motorisert ferdsel vil også være forbudt. En del tiltak som kunne gjennomføres tidligere, vil være søknadspliktige etter at verneområdet er opprettet. I fellesskap vil søker og forvaltningsmyndighet som oftest komme fram til løsninger som gjør at det ønskede tiltaket kan gjennomføres uten å komme i konflikt med verneformålet. For enkelte søknadspliktige tiltak, som for eksempel bruk av snøscooter for transport av bagasje og utstyr, oppkjøring av skiløype, gjennomføring av terrengløp eller andre arrangementer, kan det gis tillatelser som gjelder over flere år. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som vanlig ferdsel til fots og på ski, jakt og plukking av bær og sopp vil kunne foregå som tidligere.

Verneforskrift og restriksjonsnivå

Statsforvalteren har utarbeidet forslag til verneforskrift og vernekart for Try naturreservat, som nå sendes på høring. Nye forhold som blir kjent om det foreslåtte verneområdet og uttalelser som kommer inn i forbindelse med den sentrale høringen, kan føre til at det blir gjort ytterligere tilpasninger av verneforskriften og/eller justering av vernekart etter høringsperioden er gått ut. Det er derfor av stor betydning at både høringsinstansene og skogeierne kommer med konkrete innspill til den aktuelle verneforskriften og vernekartet. Mulighet for justering av verneforskrift og vernekart blir vurdert opp mot hensynet til verneformålet i hvert enkelt tilfelle.

Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriftene

Den lokale verneforskriften gir en nøyaktig og konkret oversikt over hvilke tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres i verneområdene, og om de er søknadspliktige eller ikke. Nedenfor gis det noen generelle kommentarer til forskriftene.

Inngrep

Verneforskriftene legger opp til at gjennomføring av tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Bestemmelsen inkluderer anlegg av ulike slag (midlertidige og faste), men også andre typer tiltak som uttak og oppfylling av masse, deponering av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygg som for eksempel hytter eller jaktbuer i et naturreservat. Eksisterende bygninger kan vedlikeholdes opp til den standarden de har på vernetidspunkt, men det

legges ikke opp til oppgradering og/eller standardheving. I de få tilfellene det åpnes for gjenoppføring av bygninger i naturreservatene, forutsettes det at dette skjer innenfor rammen av den størrelse og utforming som bygningen hadde på vernetidspunktet. Dersom det kun er rester etter eldre ringmurer/grunnmurer som er igjen av en bygning på vernetidspunktet, vil tiltaket ikke gjelde gjenoppføring, men oppføring av nytt bygg. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Anlegg viser her til eksisterende skogsbil-/traktorveier, kulturminner, dammer, bruer, stier, klopper med mer. Eksempelvis innebærer dette at eksisterende traktorveier og stier kan ryddes og holdes åpne tilsvarende det som var tilstanden ved vernetidspunktet. Eksisterende turstier kan også fortsatt merkes uten noen videre søknadsbehandling. Rydding og merking av nye stier vil imidlertid være søknadspliktig.

Gjennom verneprosessen vil Statsforvalteren vurdere hvilke stier og traktorveier som skal kunne vedlikeholdes. Disse vil som regel bli tegnet inn i vernekartet. For at eldre traktorveier skal kunne vedlikeholdes må de ha et lovlig og reelt bruksformål utover uttransport av felt storvilt. Statsforvalteren minner om at traktorveier som regel er anlagt i forbindelse med drift av skogen. Ved et vern av området vil skogsdrift ikke være tillatt og behovet for å vedlikeholde denne type drifteveier faller derfor også som regel bort. Det kan gis unntak i de tilfeller der skogsdrift på bakenforliggende eiendom krever bruk av eksisterende traktor/skogsbilvei.

Det bemerkes at plan- og bygningslovens (pbl.) bestemmelser vil gjelde i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften, men at det ikke kan gis tillatelser utover det som er tillatt etter vernereglene.

Planteliv

Vernebestemmelsene legger opp til en generell plantelivsfredning som inkluderer all vegetasjon i de aktuelle reservatene. Det er heller ikke tillatt å så eller plante trær og annen vegetasjon. Plukking av bær og matsopp er fremdeles tillatt som før, og det vil også være tillatt å gjøre opp bål dersom en samler små tørrkvist fra bakken eller benytter seg av medbrakt ved.

Dersom plukkhogst inngår som nødvendig skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, vil dette være tillatt.

Dyreliv

Det er lagt opp til en generell dyre- og fuglelivsfredning i naturreservatene. Fredningen gjelder også reirplasser og hiområder inkludert beverhytter. Det er imidlertid åpnet opp for jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk forutsatt at det foreligger tillatelse fra grunneier.

Friluftsliv

Ferdsl til fots og på ski i verneområdet er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er sykling, ridning samt bruk av hest og kjerre forbudt i det foreslåtte verneområdene utenom på eksisterende stier og veier.

Det er heller ikke tillatt å bruke naturreservatene til idrettsarrangementer eller større arrangementer. Hva som regnes for å være et stort arrangement blir vurdert i hvert enkelt tilfelle, ut fra omfanget av påvirkning og risiko for skade og/eller slitasje på verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til at enkelte større arrangementer kan gjennomføres i reservatene. Ved utforming av slike søknader anbefaler vi at det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten før konkret søknad sendes inn for å avklare hva denne må inneholde.

Dersom det over tid viser seg at tillatt ferdsel er i strid med verneformålet, kan Miljødirektoratet, ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatene. Utarbeidelse og eventuell innføring av en slik forskrift følger forvaltningslovens regler.

Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel i naturreservater forbudt. Tradisjonelt er en stor del av verneområdene benyttet i forbindelse med storviltjakt (elg og hjort), og det kan derfor være aktuelt med tilpasninger av verneforskriften med hensyn til uttransport av felt elg/hjort på eksisterende traktorveier og i terrenget generelt. I rene skogområder med liten fare for at det kan oppstå kjøreskader, foreslås det et generelt unntak i verneforskriften om at lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, kan brukes for uttransport av storvilt dersom det er nødvendig. I noen tilfeller kan det også åpnes for at eksisterende godkjente traktorveier som tegnes inn i vernekartet kan benyttes til kjøring med traktor/ATV for uttransport av felt storvilt. Statsforvalteren presiserer at dette kun gjelder kjøring på avmerket traktorvei og ikke i terrenget ellers. Det vil for eksempel ikke være anledning til å benytte ATV eller traktor for å transportere jegere ut til avsidesliggende jaktposter.

I forbindelse med gjennomføring av nødvendig vedlikehold på eksisterende traktorveier i naturreservater, vil det i enkelte tilfeller kunne oppstå et behov for bruk av motorkjøretøy. Verneforskriften åpner for at motorferdsel på eksisterende traktorveier i forbindelse med nødvendig vedlikehold kan tillates, men da etter godkjent søknad om dispensasjon fra vernereglene. Det samme gjelder i forbindelse med nødvendig motorferdsel ved gjennomføring av vedlikehold på eksisterende bygninger som er i bruk på vernetidspunkt.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende forskrift gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. I de fleste tilfeller der det gis dispensasjon for motorferdsel etter verneforskriften, må det også søkes om tillatelse til motorferdsel hos kommunen etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Skjøtsels- og forvaltningsplaner

Verneformålet i det foreslåtte naturreservatet er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv, og at skogen så stort mulig grad skal få utvikle seg i retning naturskog gjennom fri utvikling uten inngrep. Det registrerte artsmangfoldet er heller ikke knyttet opp mot kulturbetingete naturtyper, og vi vurderer derfor det totale skjøtselsbehovet til å være relativt lite. Dersom en over tid vurderer at verneverdiene trues, åpner forslag til verneforskrift for at det kan gjennomføres nødvendige skjøtselstiltak for å ivareta verneverdiene og at det kan gis dispensasjon for uttak av etablerte plantefelt. I utkast til verneforskrift åpnes det også for at det kan utarbeides forvaltningsplan for reservatene. Statsforvalteren vil vurdere behovet for utarbeidelse av forvaltningsplan etter at verneprosessen er gjennomført.

Etter et eventuelt vedtak om fredning av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil grensene bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp tavler med utfyllende informasjon om naturverdier samt gjeldende verneforskrifter og avgrensning av området. Statens Naturoppsyn, vil etter at verneområdene er opprettet, få ansvar for å drive oppsyn i de aktuelle naturreservatene.

Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. nml. § 48. Statsforvalteren påpeker at «vesentlige samfunnsinteresser» forstås som tiltak av nasjonal betydning. Statsforvalteren presiserer at det først og fremst er tiltak som ikke er vurdert konkret i løpet av verneprosessen, som skal behandles etter denne dispensasjonsbestemmelsen. Det skal derfor også svært mye til for at det skal kunne gis dispensasjon til gjennomføring av tiltak som vurderes etter denne unntaksbestemmelsen.

Forvaltningsmyndighet

Statsforvalteren har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Det foregår en prosess hvor kommunene er tilbudt forvaltningsmyndigheten over visse typer verneområder innen kommunens grenser. Hvem som vil bli forvaltningsmyndighet for de aktuelle naturreservatene vil bli endelig bestemt av Miljødirektoratet kort tid etter at vernevedtaket er fattet.

Økonomisk erstatning

Etter reglene i naturmangfoldloven (jf. §§ 50 og 51) har eiere og rettighetshavere til eiendom som blir fredet som naturreservat krav på erstatning for økonomisk tap som følge av vernevedtaket. Arbeidsformen frivillig vern innebærer at det forhandles om avtaler med de berørte grunneierne. Foreslått verneområde ved Try ble befart og taksert i desember 2019. Signert avtale om erstatning vil være på plass før det fattes endelig vedtak om vern av området. Når erstatningssummen er avtalt, vil denne normalt bli utbetalt kort tid etter at det er fattet vernevedtak i statsråd.

Planstatus

Det foreslåtte naturreservatet ved Try er avsatt til LNF(R) – område i kommuneplanens arealdel.

Verneprosessen

Oppstart av verneprosess

Statsforvalteren i Agder meldte oppstart av verneprosess for Try naturreservat, sammen med syv andre områder i Agder, den 31.10.2019. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneiere og øvrige direkte berørte parter; deriblant Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i Agderposten, Fædrelandsvennen, Birkenesavisa, Lister24, Tvedestrandsposten og Aust-Agder Blad.

Det kom inn totalt 9 innspill til oppstartsmeldingen, som gjaldt foreslått verneområde på Try. En sammenfatning av hovedinnholdet i innspillene og Statsforvalterens vurdering av innspillene følger nedenfor.

Endringer etter oppstartsmelding

Siden det er lenge siden verneprosessen for Try naturreservat ble startet opp, er verneforskriften som legges ut til høring oppdatert til ny mal.

Som følge av gjennomført jordskiftesak, har de ulike rettighetene mellom gnr/bnr 450/2, der naturreservatet er foreslått opprettet, og nabo på gnr/bnr 450/1 og 450/5, blitt avklart. Dette har resultert i at området som nå foreslås for vern er blitt redusert i størrelse sammenlignet med det som kom fram i oppstartsmeldingen. I oppstartsmeldingen går det fram at foreslått Try naturreservat

da var på om lag 450 daa. Verneområdet som nå legges ut på høring er 110 daa, og omfatter kun areal kartlagt som alm-lindeskog.

Sammendrag av innkomne innspill

Agder Energi nett opplyser om at de ikke har noen eksisterende anlegg i det foreslåtte verneområdet på Try.

Norsk organisasjon for terrengsykling Kristiansand problematiserer bestemmelsen i utkast til verneforskrift som angir at «*Utenom eksisterende veier og stier avmerket på vernekartet, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt*». De peker på at formuleringen i bestemmelsen legger opp til at det kun er lov å sykle på de stier som er merket av på kartet Fylkesmannen bruker. NOTS Kristiansand ber, og forventer at Fylkesmannen i videre verneprosess, bruker kart som er oppdaterte og tydelige, og som viser godt brukte, bærekraftige stier i området som foreslås vernet. Alternativt ber de om at formuleringen i forskriften endres slik at det fremdeles er lov å sykle på alle eksisterende stier innenfor området.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) kan ikke se at opprettelse av Try naturreservat berører registrerte mineralressurser eller prospekter, bergrettigheter eller masseuttak.

Forum for natur og friluftsliv Agder mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og stiller seg positive til verneforslaget. Videre kommenteres det at naturreservat er den strengeste verneformen vi har i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. De ber derfor om at verneforskriftene utformes slik at de gir minst mulig konflikter mellom natur- og friluftslivsinteresser. Dersom det ikke foreligger helt spesielle grunner, bør vern av områdene ikke være til hinder for jaktutøvelse og enkel friluftaktivitet.

Midt-Agder friluftsråd ser positivt på vern av området som naturreservat etter naturmangfoldloven og at det er tilkommet gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Friluftsrådet mener det er viktig, som foreslått i verneforskriften §4 e, at vernet ikke er til hinder for merking, rydding og vedlikehold av stier løyper, bruer og skilt som fantes på vernetidspunktet. De ønsker videre at dette unntaket også gjelder for vedlikehold/preparering av eventuelle eksisterende skiløyper, herunder også oppkjøring av skispor i løypene. Friluftsrådet fremhever også §7 i verneforskriften som gjelder blant annet at det etter søknad kan tilrettelegge for bruk av naturreservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter så lenge det ikke er i strid med verneformålet. De ber om at det vurderes å ta inn nødvendig motorferdsel i forbindelse med bruk av verneområdet til friluftsliv og pedagogiske aktiviteter i §7 f).

Vest-Agder fylkeskommune (nå: Agder fylkeskommune) har bare et generelt innspill til foreslått vern på Try. Innspillet gjelder åpning for felling av sykt og skadet vilt. Forslag til verneforskrift åpner for ordinær jakt, fangst og fiske. Som kjent defineres uttak av sykt og skadet vilt ikke som ordinær jakt, men felling. Forskriften åpner for felling av rovvilt, men ikke for annet vilt. Forskriften bør etter vårt syn også åpne for felling av skadet og sykt vilt. Dette kan f.eks. være påkjørt hjortevilt som felles etter ettersøk, felling av sykt og skadet vilt eller vilt som av andre dyrevelferdsmessige årsaker bør avlives.

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten av navneforslaget Try naturreservat. De mener imidlertid at, siden verneområdet ligger litt unna gården og grenda Try, kunne Skottjønn eller Øygardsbekken vurderes som alternative navn på verneområdet.

Knut Aleksander Try, skogeier kom med innspill til avgrensning av det foreslåtte verneområdet. På bakgrunn av rettigheter til nabo på hans eiendom, ønsker han at disse arealene legges utenfor foreslått naturreservat. Underveis i prosessen er det også kommet spørsmål knyttet til fjerning av vindfall fra naturreservatet og ut i tilgrensende slåttemark.

Adv. Bjørgulv Rygnestad pva. Kjell Eskill Ditlefsen. Ditlefsen er eier av gnr/bnr 450/1 og 450/5 som grenser inn til eiendommen som nå foreslås vernet (450/2), både i øst og i vest. På bakgrunn av en utskiftning over eiendommene (450/1, 450/5 og 450/2) fra 1873, kan denne tyde på at det er Ditlefsen som er grunneier i området som foreslås vernet, mens Try har rett til trærne/hogstrett. Dersom dette stemmer, etter nærmere granskning av utskiftningen, vises det til at Ditlefsen også vil være part i vernespørsmålet. Det opplyses videre om at Ditlefsen har bruksrett til en eksisterende traktorvei som går inn i foreslått verneområde. Veien benyttes ved uttak av sko mm. fra Ditlefsens eiendom øst for foreslått verneområde. Vern av skogen, som foreslått på oppstartsmeldingen, vil gjøre bruk av veien umulig, og dermed vanskeliggjøre Ditlefsens utnyttelse av egen eiendom. Det vises videre til at Ditlefsen har behov for å fjerne noen diker på eiendommen som foreslås vernet for å kunne drive jorden på sin eiendom vest for verneområdet. På bakgrunn av disse momentene, ber de om at det ikke fattes vedtak om vern på gnr/bnr 450/2 som foreslått.

Statsforvalterens kommentarer til innspillene

Enkelte av mottakerne av oppstartsmeldingen har kommet med tilbakemelding om at de ikke har noen konkrete merknader til verneforslaget som nå legges ut til høring. Statsforvalteren mener derfor at det ikke er nødvendig å kommentere innspillene fra **Forum for natur og friluftsliv Agder, Agder Energi Nett AS** og **Direktoratet for mineralforvaltning** knyttet til verneforslaget for Try naturreservat noe nærmere.

Midt-Agder friluftsråd ber om at Statsforvalteren vurderer å ta inn et unntak i verneforskriften for vedlikehold og preparering av eksisterende skiløype, og en åpning for at det kan søkes om dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med bruk av naturreservatet til friluftsliv og pedagogiske aktiviteter. Det finnes ikke noen oppkjørt skiløype i området som foreslås opprettet som naturreservat. Videre er området lite og kupert, og etter vår vurdering derfor lite egnet til dette formålet. Siden det ikke finnes noen etablert skiløype i området før vernetidspunkt, er det fra Statsforvalterens side heller ikke ønskelig å legge til rette for en eventuell etablering av skiløype etter vernevedtak. Vi kan heller ikke se at det skal være behov for å benytte motorferdsel i forbindelse med utøvelse av friluftsliv og pedagogiske aktiviteter i det foreslåtte verneområdet, da dette normalt er aktiviteter som kan gjennomføres til fots. Dersom det skal gjennomføres spesielle pedagogiske aktiviteter der motorferdsel vil være aktuelt, må dette da søkes om etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften § 8.

Språkrådet ber om at Statsforvalteren vurderer å endre navnet på foreslått naturreservat fra Try til Skottjønn eller Øygardsbekken. Vi har vurdert de alternative navneforslagene til Språkrådet. Siden naturreservatet har blitt betydelig redusert i størrelse etter oppstartsmeldingen ble sendt ut, mener vi at heller ikke Skottjønn eller Øygardsbekken er dekkende for reservatet. Skottjønn blir liggende om lag 100 meter nord for verneområdet og Øygardsbekken favner kun en liten del av reservatet. Vi mener også at Øygardsbekken vil kunne være misvisende som navn, da verneformålet er knyttet til skog og ikke til verdier i bekken. Statsforvalteren velger derfor å beholde Try som navn på foreslått naturreservat.

Norsk organisasjon for terrengsykling Kristiansand peker på formuleringen i § 5 b) i forskriften som ble sendt ut sammen med oppstartsmeldingen. Der går det fram at det er forbudt å sykle, ri og bruk av hest og kjerre er forbudt utenom eksisterende veier og stier merket av på vernekartet. Siden det har gått en tid fra oppstartsmeldingen ble sendt ut og til verneforslaget nå sendes ut på høring, har Miljødirektoratet gjort endringer i forskriftsmalen for naturreservater knyttet til dette punktet som gjelder sykling. Statsforvalteren har oppdatert forskriften til ny mal, der § 5 b) nå lyder slik: «*Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt, utenom eksisterende veier og stier.*» Dette innebærer at det er tillatt å sykle på eksisterende stier i reservatet selv om disse ikke er avmerket på vernekartet.

Agder fylkeskommune ønsker at verneforskriften skal åpne for felling av skadet og sykt vilt. Verneforskriftene har dyrelivsfredning, men det har likevel ikke vært praksis å ta inn noe unntak i verneforskriften som åpner for felling av skadde og syke dyr. Forskriftene tolkes sånn at slik felling er tillatt selv om dyrelivet er fredet, og at det derfor ikke er behov for noen spesiell unntaksbestemmelse. Dette innebærer at felling av sykt og skadet vilt kan skje i tråd med andre regler også i verneområdene. Statsforvalteren minner om at det i denne sammenheng kan være behov for dispensasjon for motorferdsel, siden forskriftene kun gir direkte unntak for motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe.

Knut Aleksander Try, skogeier, skjøtter en slåttemark som ligger om lag 20 meter sør for foreslått vernegrense. Det kan være risiko for at noen større trær i naturreservatet vil kunne falle over ende og treffe slåttemarka. Verneforskriften legger ikke noen begrensninger på hva man kan gjøre utenfor det aktuelle verneområdet. Dette innebærer at trærne kan felles der de ligger utenfor vernegrensen for å unngå at de gjør skade på naturverdiene i slåttemarka. Kvist må fjernes fra naturreservatet, men stammer og større greiner kan, om mulig bli liggende som død ved i naturreservatet.

Adv. Bjørgulv Rygnestad pva. Kjell Eskill Ditlefsen ønsker ikke at det blir fattet vernevedtak med avgrensning som vist i oppstartsmeldingen. Bakgrunnen for dette var at det var uklart om nabo til det foreslåtte verneområdet, også kunne ha rettigheter som ikke var forenlig med vern innenfor verneforslaget. Etter oppstartsmeldingen har det vært gjennomført jordskiftesak mellom de to aktuelle eiendommene, og avgjørelsen i denne saken har vært bakgrunn for at nå foreslått verneområde er betydelig redusert i størrelse sammenlignet med i oppstartsmeldingen. Statsforvalteren legger til grunn at eiendomsforhold og hvilke rettigheter som hører til gnr/bnr 450/2 (Try) og gnr/bnr 450/1,2 og 5 (Ditlefsen) er avklart gjennom jordskiftesaken, og at det ikke fremmes areal for vern som vil begrense rettighetene til Ditlefsen.

Områdebeskrivelse - Try naturreservat

Det foreslåtte verneområdet ligger nordvest for bygda Try i Kristisand kommune, og omfatter deler av en sørvestvent skogkledd skråning. Vegetasjonen i det foreslåtte verneområdet er overveiende rik, og dominerende skogtyper er lågurt-eikeskog i de slakere liene og alm-lindeskog i brattere partier. I bratte partier domineres tresjiktet av til dels gamle og grove lind og almetrær med hule sokler. Ellers finnes større eiketrær, spisslønn, rogn, osp, hegg, ask, bjørk, einer og furu innenfor foreslått verneområde. Samlet gir dette deler av foreslått verneområde naturskogspreget med forholdsvis store mengder av dødved av lind. Det er videre registrert flere krevende og sjeldne arter sopp knyttet til rik edelløvsog med god kontinuitet i det foreslåtte verneområdet. Her trekkes særlig funnet av kokstrompetsopp (VU) fram, som kun er kjent fra 17 lokaliteter i Norge.

De største vernekvalitetene i området er knyttet til forekomstene av rik edelløvsog med lågurt-eikeskog utforming. Etter Statsforvalterens vurdering vil deler av kartlagt areal falle inn under de rødlista naturtypene i skog; lågurt-edelløvsog (VU) og frisk-rik edelløvsog (NT). Av de generelle manglene i skogvernet, vil foreslått verneområde på Try fange opp lavereliggende skog på forholdsvis høy bonitet. Videre vil området bidra til å dekke inn regionale mangler knyttet til rik edelløvsog. På bakgrunn av naturtypekartleggingen som er gjennomført i området, er området vurdert som regionalt verneverdig (**).

Verneforskrift

Forskrift om vern av Try naturreservat, Kristiansand kommune, Agder

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog i lavlandet. Lågurt edelløvskog er dominerende vegetasjonstype.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensing)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Kristiansand kommune: 450/2.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 110 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Kristiansand kommune, hos Statsforvalteren i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold og rydding av eksisterende, veier, stier, gjerder og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- e) Utsetting av saltstein.
- f) Beiting
- g) Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt i samsvar med gjeldende lovverk

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt, utenom eksisterende veier og stier.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter.
- e) Oppsetting av gjerde i forbindelse med beiting.
- f) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og § 7 a, b og e.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.